

Nr 240.

Av herr **Lindhagen**, om uttalanden i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående Sveriges anslutning till den s. k. Kelloggspakten.

Genom propositionen nr 82 har begärts riksdagens samtycke till Sveriges anslutning till ett internationellt fördrag rörande fördömande av krig eller den s. k. Kelloggspakten.

Pakten avser en överenskommelse mellan staterna att ej tillgripa krig för lösande av inbördestvister. Detta är ej första gången man sökt avsvärja kriget med bibehållande av krigens orsaker.

Vid ett möte under medeltiden mellan världsliga och andliga furstar uti staden Basel i Schweiz, förmodligen det stora kyrkomötet på 1400-talet, lärer beslut fattats, att krig ej vidare skulle få äga rum. Denna upplysning lämnades mig av en sakkunnig vid ett besök en gång i nämnda stad.

De flesta fredsslut i europeiska krig intill franska revolutionen innehöllo försäkringar om att »en evig fred» därefter skulle råda mellan de krigförande parterna. Efter nämnda revolution började man däremot vid slika uppgörelser se något mera realistiskt på saken.

Den heliga alliansens furstar överenskommo i början av 1800-talet efter Napoleons störtande att styra sina stater på ett kristligt sätt, som uteslöt allt tal om krig.

De högstämda inledningsorden till den andra Haagkonferensens år 1909 fattade beslut, undertecknat av de flesta stater i världen, innebära i själva verket enahanda utfästelser.

Folkförbundets bekanta Genèveprotokoll förklarar krig vara brottsligt och ej få förekomma, åtminstone endast undantagsvis.

Nu tillkommer Kelloggspakten med ungefär samma innebörd som Genèveprotokollet. Det har betraktats såsom ett stort framsteg i det eftersträfvade närmandet från Nordamerikas sida till Folkförbundet, likaså även genom sitt innehåll och den allmänna anslutning det väntades få och även fått från staternas sida.

Det säger sig nu självt, att om man förklarar sig avstå från bruk av vapen, så följer därav konsekvent, att man samtligt bör nedlägga dem. Alla stater, som undertecknat pakten, hava emellertid bibehållit sina rustningar och ej tillkännagivit någon avsikt till avrustning. Detta betyder uppenbarligen, att man ej känner sig säker på sin sak. Man behöver kanske en vacker dag använda sitt militärväsende i alla fall för oförutsedda ändamål trots anslutningen till pakten.

Vissa stater hava till och med vid underskrivandet avgivit uttryckliga reservationer, som mer eller mindre avslöja ett dylikt förbehåll.

Det överraskande har nu inträffat, att två olika åskådningar inom den amerikanska senaten godtagit pakten dock med en märklig kompromiss. Från paktens tillämpning har undantagits hela den amerikanska kontinenten eller såsom det uttryckts den nordamerikanska monroedoktrinen intressesfär. Likaså har undantagits »försvarskrig», ett som bekant obestämt och omtvistat begrepp.

Nordamerikanska regeringen har vidare tidigare tillkännagivit, att pakten ej förutsätter någon Förenta staternas avrustning. Samtidigt med paktens antagande stod senaten i begrepp att bevilja anslag till 15 nya kryssare. Detta anslag har sedan också beslutats.

Man må icke förundra sig över, att sådana stater som exempelvis England och Frankrike ej äro beredda att obetingat ansluta sig till traktaten. De hava stora besittningar och intressesfärer uti främmande världsdelar. Deras ekonomi och maktställning äro sedan länge sammanvävda med dessa fördelar. De anse sig därför nödsakade att behålla sitt inflytande genom vapenmakt utan vilken det eljest skulle gå förlorat. Liknande är förhållandet med andra stater såsom Holland, Spanien och Italien.

De genom världskriget nybildade europeiska staterna känna sig ännu så osäkra i sadeln, att de av den anledningen ej våga avrusta. Hatet mellan Balkanfolken är ej heller någon fredspredikan.

Det får ej heller förglömmas, att, förutom nationalitetsbefrielsen i alla världsdelar, folkens isoleringar genom språkförbistringen, jordens befolkningsfråga samt den sociala, ekonomiska kampen inom alla stater m. m. också äro mäktiga orsaksmoment till rustningarnas bibehållande.

Vi finna således, att kriget och militärväsendet ej kunna avskaffas utan undanröjande av deras orsaker. Kelloggspaktens ovannämnda föregångare hava därför icke kunnat motsvara förhoppningarna. Den kanske viktigaste förutsättningen för undanröjande av krigsfaran är sålunda de asiatiska och afrikanska folkens frigörelse. Kan det ej ske på fredlig väg, såsom man vill hoppas, kommer lösningen genom ett nytt världskrig mellan världsdelar och raser.

Det har uttalats förhoppning, att, när Sverige besluter tillträda traktaten, skall vårt land till sin ära taga avstånd från imperialistiska reservationer. Jag tror, att landet ej bör sätta sig på några höga hästar. Vi hava genom neutralitetsförklaringar alltsedan 1815 tillkännagivit en slags kelloggutfästelse för vår del. Endast försvarskrig skulle kunna ifrågakomma. Icke förty grepos stora delar av nationen av lusta till angreppskrig 1853 mot Ryssland, 1864 mot Preussen och Österrike, 1905 mot Norge samt åren 1915 och 1916 mot ententemakterna genom »den modiga uppslutningen vid Tysklands sida».

Om de finska nationalisterna på allvar gå till storms för att utrota svenskheten i Finland, så undras om icke bruket av vårt militärväsende skulle intressera svenskarna mera än vår underskrift under Kelloggstraktaten.

Det är nog rådligast, att Sverige undertecknar paktens flärdfritt utan åthävor. Vår anslutning sker för billigt pris. Vi behöva ej tillägna oss några grundsatser eller avstå från några maktintressen. Vad som däremot borde erinras är, att paktens konsekvens är den allmänna, omedelbara och fullständiga avrustningen, att början därtill bör göras av de länder, som äro mogna därtill, samt att världspolitiken bör vridas grundligare än nu inriktas på undanröjande av rustningarnas orsaker.

Vid den allmänna fredskongressen i Warschau sistlidne sommar förelades kongressen en resolution från dess ledning om anslutning till Kelloggspakten såsom »en epokgörande historisk tilldragelse». Kongressen reducerade anslutningens betydelse till måttligare proportioner. Åtskilliga medlemmar röstade dessutom för två resolutionsförslag om paktens konsekvenser, däribland omedelbar uppslutning från därtill beredda stater kring den avrustning av Tyskland, Österrike, Ungern och Bulgarien, vilken skett genom fredsslutet i världskriget.

En del osteuropeiska stater ha på Sovjetunionens initiativ samlat sig om en ansats till kraftigare anslutning till den nordamerikanska paktens. De ha för sin del definitivt godtagit den utan avvaktan av dess allmänna ratificering. Bakom detta framträdande ligger väl också en mera markerad benägenhet, åtminstone från Sovjetunionens sida, för den allmänna, omedelbara och fullständiga avrustningen såsom en ofrånkomlig konsekvens även av nämnda pakt.

Kelloggspakten saknar naturligtvis trots sina vanskligheter dock ej betydelse. Den har säkerligen tillkommit såsom ett uttryck av samvetets röst. Ett sådant uttalande från alla stater binder dem i alla fall i någon mån även i deras handlingar. Paktens är ur den synpunkten ett ytterligare bidrag till »hjärnornas revolution».

På grund av vad sålunda anförts hemställes,

att riksdagen, vid godtagande av propositionen om Sveriges anslutning till Kelloggspakten, ville tillika förorda att till denna anslutning anknytas följande uttalanden:

att paktens konsekvens är den allmänna, omedelbara och fullständiga avrustningen,

att den i varje fall uppfordrar till omedelbar uppslutning från därtill beredda stater kring den avrustning av Tyskland, Österrike, Ungern och Bulgarien, vilken redan skett genom fredsslutet i världskriget; samt

att den påkallar världspolitikens inriktning att från grunden komma till rätta även med krigens och rustningarnas orsaker.

Stockholm den 23 februari 1929.

Carl Lindhagen.